

ВИХІДНІ ЗАСАДИ ОБҐРУНТУВАННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Чичикало Олексій Анатолійович

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
м. Полтава

Анотація. Дана стаття присвячена аналізу деяких сучасних принципів технологічної освіти, опису переваг і недоліків використання їх у навчанні.

Ключові слова: технологічна освіта, принципи.

Сутність і перспективність технологічної освіти визначаються принципами (від лат. Ргіпсіріит - першооснова), запровадження яких забезпечує реалізацію сучасних вимог до загальної середньої освіти та технологічної підготовки учнів. У Концепції технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України під «принципом» розуміється фундаментальне вихідне положення, що впливає зі стійких тенденцій, закономірностей існування і розвитку конкретної педагогічної системи. Виконання принципів технологічної освіти забезпечує її ефективність, оскільки їх вихідні положення ґрунтуються на сталих стійких зв'язках між суспільно значущими складовими освіти - її метою, змістом, процесом і результатом. Автор створення першої цілісної системи принципів навчання Я. А. Коменський називав їх основоположними, на засадах яких будується навчальний процес. В принципах технологічної освіти опосередковано віддзеркалюються сутність та основні вимоги закономірностей процесу освіти, які слід розуміти як конкретні рекомендації щодо шляхів досягнення цілей технологічної освіти.

Складність процесу технологічної освіти потребує, щоб його цілеспрямована організація здійснювалася на основі єдиних принципів, яких повинні дотримуватися кожна школа і кожен вчитель. У складі принципів технологічної освіти слід розрізняти принципи навчання (дидактичні принципи), виховання і розвитку учнів, які містять винятково важливі положення, але без педагогічних технологій упровадження в освітній процес вони втрачають свою практичну значущість, залишаючись лише абстрактними теоретичними побажаннями. Своєї дієвості принципи освіти набувають через впровадження в практику їх головних нормативних вимог у вигляді системи правил освітньої діяльності, які розкривають порядок дій, висувають пропозиції та дають підказки в ситуаціях вибору. В структурі усіх принципів технологічної освіти виділяються правила, які з них витікають і вказують на шляхи реалізації в освітній практиці того чи іншого принципу. Ці правила вперше були згруповані А. Дістервегом і поділяються сучасною теорією освіти на ті вимоги, які стосуються всіх компонентів освітнього процесу: мети (цільовий компонент освіти), проектування змісту освіти (змістовий компонент освіти), методів, форм організації і умов навчання (операційно-процесуальний компонент освіти), учнів, вчителів та забезпечення результатів навчання (контрольно-результативний компонент освіти).

Правила освітньої діяльності представляють собою конкретні вказівки, які вимагають або забороняють виконання відповідних дій у типових ситуаціях конкретної діяльності. Беззастережне застосування цих правил стабілізує процес технологічної освіти. Принципи технологічної освіти вимагають від вчителів дотримання правил виконання типових дій у стандартних освітніх ситуаціях, залишаючи на їх вільний вибір і прояв творчої ініціативи

способи виконання педагогічних дій, які визначаються конкретними освітніми умовами, професіоналізмом учителя. Правила розкривають, що необхідно робити або не робити для виконання вимог принципів, залишаючи без регламентації конкретні способи виконання цих дій.

Високий рівень технологічної освіти забезпечують основоположні загальнодидактичні принципи науковості, наочності, зв'язку навчання з практикою, послідовності і наступності, врахування вікових особливостей, міцності, активності, а також такі спеціальні принципи, як мриродовідповідності, культуровідповідності, творчості, варіативності, інтегративності, диференціації, системності, ергономічності та педагогічного проектування.

Академік Д. Тхоржевський зазначав що «дидактичні принципи єдині для всіх навчальних предметів, проте застосування їх у кожному конкретному випадку має свої особливості». Будучи єдиними для всіх освітніх галузей загальної середньої освіти, принципи освіти виступають в органічній єдності, складають цілісну систему і мають специфічні особливості застосування в освітній галузі «Технології». Система освітніх принципів потребує під час вирішення будь-якого завдання освіти одночасного фронтального врахування вимог і правил всіх принципів, які складають систему, створюючи умови для успішного впровадження компонентів усіх принципів. Жоден принцип не може набути свого дійсного значення без зв'язку з іншими, без взаємного підсилення і доповнення: наочність є основою зв'язку навчання з практикою, а послідовність і наступність забезпечують міцність і т.п. Така системна взаємодія принципів забезпечує правильну постановку освітніх завдань, змісту, методів і форм організації доцільної діяльності учнів і вчителів. Абсолютизація або недооцінювання значення окремих принципів технологічної освіти негативно впливає на її ефективність.

Майже всі педагогічні труднощі і невдачі, що виникають у вчителів трудового навчання і технологій в процесі освітньої діяльності здебільшого відбуваються внаслідок ігнорування особливостей застосування або недостатньої сформованості у педагогів здатності практичної реалізації в освітньому процесі принципів технологічної освіти, які потребують безумовного і повного втілення як «закони законів». В основі принципів і правил освіти лежать її об'єктивні закони і закономірності, зневажливе сл авлення до яких негативно позначається на результатах освіти.

Сучасні вчителі трудового навчання і технологій повинні володіти компетентністю (здатністю) практичного застосування принципів технологічної освіти, яка може набуватися через навченість або наслідуванням досвіду інших, чи набуттям у особисто пережитих педагогічних ситуаціях власного практичного досвіду, який не завжди буває позитивним. Кожне з таких джерел виведення принципів технологічної освіти має своє обґрунтування і право на існування. Разом з тим шлях оволодіння педагогічною компетентністю, рухаючись від набуття досвіду в пережитих педагогічних ситуаціях (методом проб і помилок) до узагальнення правил освітньої діяльності у вигляді принципів навчання, виховання та розвитку учнів, є досить тривалим і малоефективним. Значно продуктивнішим є шлях набуття компетентності через усвідомлення загальних принципів технологічної освіти, закладених у них правил, які є типовими для вирішення більшості освітніх завдань і навчальних ситуацій. Правила освітньо-технологічної діяльності вчителя повинні впливати з принципів, які реалізуються через ці правила. Педагогічний же досвід вчителів дає змогу поступово оновлювати окремі правила, не залишаючи їх незмінними на фоні стабільних класичних загальних основ - закономірностей і принципів технологічної освіти, які повинні стати визначальними для прийняття педагогом конкретних рішень у будь-якій освітній ситуації, тими керівними положеннями для визначення вимог до змісту, організації і методів технологічної освіти.

Досягнення вчителем трудового навчання і технологій педагогічної майстерності здійснюється в напрямку від навченості до професійної компетентності і далі до професіоналізму через поступове оволодіння науковими основами правил реалізації вимог принципів технологічної освіти. За словами К. Ушинського, головним тут є не вивчення

правил, а вивчення тих наукових основ, з яких правила витікають. Тому вивчення теорії технологічної освіти, засвоєння навичок її творчого застосування на практиці набуває для сучасного вчителя особливої актуальності. Це матиме позитивний вплив на розвиток творчої ініціативи учителя, не забуваючи при цьому, що у навчанні, як і в будь-якому трудовому процесі, є багато стандартних, типових ситуацій, де необхідно діяти, дотримуючись правил.

УДК 37.091.313

СУТНІСТЬ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Карасьова Світлана Василівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В.. Короленка
м. Полтава

Анотація. Стаття присвячена аналізу сутності проектно- технологічної діяльності, яка інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту

Ключові слова: технологічна освіта, проєкт, технологія навчання.

Останнім часом у всьому світі спостерігається загальна спрямованість на гуманізацію освіти, що знаходить своє відображення в орієнтації процесу навчання на розвиток особистості учня. Постіндустріальне суспільство зацікавлене в тому, щоб громадяни були здатні самостійно, активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до умов життя, що стрімко змінюються.

У зв'язку з цим, трудова підготовка в сучасній загальноосвітній школі має бути гнучкою і пристосованою до технічних, економічних, соціальних потреб суспільства та спрямованою на те, щоб допомогти випускникам середніх закладів освіти у професійному самовизначенні, оволодінні методами творчої діяльності в умовах ринкової економіки і на зміну фактично ремісничому, тренувальному трудовому навчанню має прийти процес формування та розвитку творчої ініціативи, творчого пошуку, трудова діяльність учнів повинна бути наповнена інтелектуальним змістом, уроки трудового навчання створюватимуть реальні умови для реалізації індивідуальних можливостей особистості кожного учня.

Все це вимагає нових підходів до методики трудового навчання, яка має на меті забезпечити підготовку учнів до трудової діяльності у різних сферах виробництва та домашньому господарюванні, дати учням загальні відомості про основи виробництва, сучасну техніку, технології, процеси управління, основні групи професій та вимоги професій до людини; залучити учнів до творчо-інтелектуальних і технологічних робіт; сформувати навички розв'язання творчих практичних завдань.

Провідним напрямом реалізації нового змісту трудового навчання, як підкреслено в Державному стандарті освітньої галузі „Технологія”, є проектно- технологічна діяльність, яка інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту. Проектно- технологічний підхід дає можливість реалізувати варіативність у змісті трудової підготовки, тобто уникнути жорсткої регламентації наповнення змісту навчальної діяльності учнів. Новий зміст трудового навчання, що ґрунтується на засадах проектно-технологічної системи, базується на гнучкій організації процесу навчально-трудої діяльності учнів, де пріоритет належить засобам активного навчання і сучасним педагогічним технологіям, до яких відносять і проектну технологію.

Проектна технологія - практика особистісно орієнтованого трудового навчання в процесі навчально-трудої діяльності учня, на основі його вільного вибору та з урахуванням інтересів. У свідомості учня це має такий вигляд: „Все, що я пізнаю, я знаю, для чого мені потрібно і де я можу ці знання застосувати”. Для педагога - це прагнення знайти розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями, уміннями та навичками.